

MESLEKİ SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ AFET SÜREÇLERİNDEKİ FAALİYETLERİ: 6 ŞUBAT 2023 DEPREMLERİNE YÖNELİK WEB TABANLI BİR İNCELEME

Neslihan AKA^{1*}
Ayşe ALBAY²

Öz

Günümüzde gelişen teknolojilere rağmen doğal afetler öngörülememektedir. Öngörülemeyen ve engellenemeyen doğal afetlere hazırlıklı olmak, zararı minimuma indirmek açısından oldukça önemlidir. Nitekim Türkiye’de yaşanan 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinde karşılaşılan sonuç, afete hazırlıklı olmanın önemi bir kez daha gün yüzüne çıkarmıştır. Deprem sonrasında karşılaşılan yıkıcı felaketin ardından, pek çok sivil toplum kuruluşu (STK) ve mesleki STK’nın deprem bölgesinde gerçekleştirdiği faaliyetler de depremin etkilerini hafifletmek açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacı 2023 yılında meydana gelen Kahramanmaraş depremleri sonrasında mesleki STK’ların faaliyetlerini ele almak ve afet süreçlerinde mesleki STK’ların neler yapması gerektiği konusunda fikir ortaya koymaktır. Çalışmada literatür taraması yapılmış ve var olan durumu ortaya koymayı hedefleyen betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri ile ilgili mesleki STK’ların faaliyetleri, ilgili derneklerin web sayfaları incelenerek elde edilmiştir. Yapılan çalışmada sağlık, mühendislik ve eğitim alanlarında faaliyet gösteren mesleki STK’ların, kendi uzmanlık alanlarında yürüttükleri etkili çalışmalarla afet yönetim sürecine önemli katkılar sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelime: Afet süreci, Deprem, Kahramanmaraş merkezli depremler, Mesleki Sivil Toplum Kuruluşları

ACTIVITIES OF PROFESSIONAL CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS IN DISASTER PROCESSES: A WEB-BASED ANALYSIS OF THE FEBRUARY 6, 2023 EARTHQUAKES

Abstract

Despite advances in modern technology, natural disasters still cannot be predicted. Being prepared for unpredictable and unavoidable natural disasters is critically important in minimizing their impact. Indeed, the consequences of the earthquakes that struck Kahramanmaraş on February 6, 2023, have once again highlighted the importance of disaster preparedness. In the aftermath of this devastating event, the efforts of numerous civil society organizations (CSOs) and professional NGOs operating in the earthquake-affected regions played a significant role in mitigating the disaster's effects. In this context, the aim of the study is to examine the activities of professional NGOs following the 2023 Kahramanmaraş earthquakes and to propose ideas regarding the role these organizations should play in disaster management processes. A literature review was conducted, and a descriptive research model was used to present the current situation. The activities of professional NGOs related to the February 6, 2023 Kahramanmaraş earthquakes were collected by examining the websites of the relevant associations. The study concluded that professional NGOs operating in the fields of health, engineering, and education made significant contributions to the disaster management process through effective actions carried out within their respective areas of expertise.

Keyword: Disaster management, Earthquake, Kahramanmaraş centered earthquakes, Professional Non-Governmental Organizations

¹ Öğr. Gör., Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, ORCID: 0000-0003-2689-9563

* Sorumlu Yazar (Corresponding Author): neslihan.aka@afsu.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi, ORCID: 0000-0001-9498-4095

Başvuru Tarihi (Received): 01.05.2025 **Kabul Tarihi** (Accepted): 27.01.2026

Giriş

Türkiye jeolojik yapısı ve iklim özellikleri sebebiyle ciddi anlamda can ve mal kaybına sebep olan doğal afetler ile sıkça karşı karşıya kalmaktadır. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından yayımlanan deprem tehlike haritasında Türkiye'nin %66'sı birinci ve ikinci derece deprem bölgesinde bulunduğu için pek çok deprem meydana gelmiştir (AFAD, 2025). 1950 yılından bu yana yaklaşık 32.000 vatandaş sadece depremlere bağlı olarak hayatını kaybetmiştir (Gökçe ve diğerleri, 2008). Türkiye'de 1900-2023 yılları arasında can kaybına ya da hasarlara sebep olan toplam 269 deprem olmuştur. Türkiye'de 1990 yılından bu yana 7 şiddetinin üzerinde 20 deprem meydana gelmiş ve bu durum Türkiye'yi depremden zarar gören ülkeler içerisinde en üst sıralara taşımıştır. Can kaybı ve ağır hasar açısından değerlendirildiğinde en büyük depremler sırasıyla 1939 Erzincan, 1999 Marmara (Gölcük merkezli) ve 2023 Kahramanmaraş depremleridir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023, s. 6).

6 Şubat 2023 tarihinde saat 04.17'de merkez üssü Kahramanmaraş Pazarcık olan 7.7 büyüklüğünde şiddetli deprem ve saat 13.24'te merkez üssü Kahramanmaraş Elbistan olan 7.6 büyüklüğünde şiddetli ikinci bir deprem daha meydana gelmiştir. 20 Şubat 2023 tarihinde de saat 20.04'te merkez üssü Hatay Yayladağı olan 6.4 büyüklüğünde bir deprem daha meydana gelmiştir. Bu kadar yakın aralıklarda meydana gelen üç deprem 11 ilde büyük yıkımlara neden olmuştur. Bu illerimiz Kahramanmaraş, Hatay, Adıyaman, Gaziantep, Malatya, Diyarbakır, Şanlıurfa, Adana, Kilis, Osmaniye ve Elazığ'dır. Bu üç depremin kapsadığı alan ve şiddetleri açısından bakıldığında yakın zamanda eşi benzeri görülmemiş bir felaket olarak karşımıza çıkmaktadır. Asrın felaketi olarak anılan depremler sonucu 48 binden fazla kişi hayatını kaybetmiş, yarım milyondan fazla bina hasar almış ve çok ciddi maddi kayıplar ortaya çıkmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023, s. 6).

Türkiye'de daha önce meydana gelen depremlerin etkilediği şehir sayısı ve alanı fazla olmadığı için doğrudan o bölgeye destekler yoğunlaştırılıp arama kurtarma ve diğer maddi manevi destekler daha kısa sürede başlatılabilmektedir. Ancak "asrın felaketi" olarak anılan 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri için durum çok daha farklı ve üzücüdür. Çünkü aynı anda 11 ilde yaşanan depremin olumsuz etkisi sonucunda 51.000'e yakın ölüm, 215.000 binada ise yıkım veya ciddi hasar tespit edilmiştir (Mertol ve diğerleri, 2023). Afetlerin büyüklüğü arttıkça normalleşme sürecindeki planlamalar ve destekler için hükümet ve belediyeler yetersiz kalmaktadır. Bu noktada STK'ların her alanda sağladığı faaliyetler oldukça önem kazanmaktadır. Çünkü çok farklı ve geniş hizmet ağına ve yapılanmasına sahip olan STK'lar hem geniş bir gönüllü hizmet anlayışına sahip olmakta hem de kamunun yetişemediği alanlara ulaşabilmektedir (Taşçı, 2023, s. 16). Resmi açıklamalara göre tahminen iki bine yakın STK'nın sahada insani yardım faaliyetlerinde yer aldığı söylenebilir (Taşçı, 2023, s. 7). Derneklerin faaliyet alanına göre dağılımı incelendiğinde ise ilk sırada Mesleki ve Dayanışma Dernekleri yer almaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2023). Bu çalışmada, afet sürecinde eksikliği daha fazla hissedilebilecek hizmet alanları olan sağlık, mühendislik ve eğitim gibi sektörlerde faaliyet gösteren STK'ların çalışmaları incelenmiştir. İki bine yakın STK'nın tamamını değerlendirmek mümkün olmadığından, seçilen örneklem kapsamında Türk Tabipler Birliği (TTB), Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER), Türk Hemşireler Derneği (THD), Türkiye Psikiyatristler Derneği, Yeryüzü Doktorları, Türk Psikologlar Derneği (TPD), Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB), Türk Kütüphaneciler Derneği, Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği, Anadolu Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu, Türk Eğitim Vakfı (TEV), Eğitim Reformu Girişimi (ERG) ve Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) gibi STK'ların web sitelerinde yayımladıkları deprem sürecine ilişkin faaliyetleri incelenmiştir.

1. Kavramsal Çerçeve

1.1. Afet ve Afet Yönetimi

Dünyada ve Türkiye’de pek çok doğal ve yapay afetler meydana gelmekte ve ciddi kayıplara sebebiyet vermektedir. Öngörülemeyen bu afetlerden korunabilmek, karşılaşılabilecek zararı en aza indirmek açısından oldukça önemlidir. Meydana gelen olayın afet olarak tanımlanabilmesi için bazı süreçlerin mevcut olması gerekir. AFAD (2023), afeti “*Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olaylardır. Afet bir olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçtur*” şeklinde tanımlamaktadır. Afetin büyüklüğü, afetin sebep olduğu can kayıpları ve yaralanmalar, alt yapı ve yapılarda meydana gelen hasarlar gibi fiziksel hasarlar ile psikolojik, sosyal ve ekonomik kayıpların bütünü ile ifade edilmektedir (Gökçe ve diğerleri, 2008, s. 6).

Belçika’da Afet Epidemiyolojisi Araştırma Merkezi (CRED) tarafından yönetilen Acil Durum Olayları Veri Tabanında (EM-DAT) herhangi bir olayın afet olarak tanımlanabilmesi için aşağıda yer alan niceliksel verilerden en az birinin meydana gelmesi gerekmektedir.

- En az on kişinin ölümü,
- En az 100 kişinin yaralanması,
- Uluslararası yardım çağırısı veya acil durum ilanı (CRED, 2023).

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depreminde her üç yıkıcı etki de meydana gelmiştir. Yaşanan deprem felaketinde 48 binden fazla insan yaşamını yitirmiş, yarım milyondan fazla bina hasar görmüştür (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023, s. 6). Depremin hemen ardından yapılan harcamalar öncelikle arama, kurtarma faaliyetleri ve acil alt yapı hasarlarının giderilmesine yöneliktir. Sonrasında geçici barınma gereksinimine yönelik harcamalar, acil insani ihtiyaçların karşılanması gibi durumlardır. Söz konusu harcamalar yaklaşık 128 milyar TL’yi (6,8 milyar dolar) bulmuştur (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023, s. 129). Meydana gelen afetin etkilerini en aza indirmekte etkili ve doğru afet yönetiminin önemi oldukça büyüktür.

1.1.2. Afet Yönetimi

Birleşmiş Milletler Uluslararası Afet Risklerini Azaltma Stratejisi (UNDRR), afet yönetimini afet riskini önlemek, afet riskini azaltmak ve ortaya çıkan afeti yönetmek için yürütülen koordineli ve sistematik bir süreç olduğunu belirterek olası afet risk yönetimi şekillerini şu şekilde sıralamaktadır (UNDRR, 2017);

- Olası afet riski yönetimi: Afet meydana gelmeden oluşabilecek afet risklerine karşı önleyici çalışmaları kapsamaktadır.
- Düzeltici afet riski yönetimi: Meydana gelen afetlerin yönetilmesini ve negatif sonuçlarının azaltılması için gerçekleştirilen çalışmaları kapsamaktadır.
- Telafi edici afet riski yönetimi: Afette meydana gelen kalıcı riskleri telafi etmek amacıyla yapılan çalışmaları kapsamaktadır.
- Toplum temelli afet riski yönetimi: Afet açısından risk altında olan toplumların afet yönetiminde yer almasını teşvik etmeye yönelik yapılan çalışmaları kapsamaktadır.
- Yerel halkın afet riski yönetim yaklaşımı: Yerel bilgileri ve uygulamaları tanıyarak afet yönetiminde kullanılmasına yönelik yapılan çalışmaları kapsamaktadır.
- Afet riski yönetim planları: Afet risklerinin azaltılması için hedeflerin belirlenmesi ve bu hedeflere ulaşmak için faaliyetlerin tasarlanması amacıyla yapılan çalışmaları kapsamaktadır.

Afet yönetimi aşamaları, diğer bir deyişle afet yönetim döngüsü risk değerlendirmesi, önleme ve koruma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme gibi birtakım aşamaları içermektedir. Bu aşamaları şu şekilde detaylandırmak mümkündür (Çoban, 2019, s. 241; Erkan, 2010, s. 10; IFLA, 2023):

- **Risk Değerlendirme Aşaması:** Atılması gereken ilk adım afetin meydana gelme durumunun engellenmesi veya olasılığının azaltılması için risklerin belirlenmesi, alarm, erken uyarı sistemlerinin kurulması, varsa kontrolünün yapılması, toplumun olası afet riskleri hakkında bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesine dair faaliyetlerin gerçekleştirilmesidir.
- **Önleme ve Koruma Aşaması:** Önleme, bir afete sebep olabilecek olayın meydana gelmesini engellemek için alınabilecek tedbirler, koruma ise bir olayın meydana gelmesi durumunda olası zararları minimuma indirmek için alınabilecek tedbirler ile ilgilidir. Bu iki aşamada olası hasarı en aza indirmek için yapılabilecekleri iyi planlamak ve mümkün olduğunca uygulamak önem taşımaktadır.
- **Hazırlık Aşaması:** Olası bir afetle başa çıkabilmek için acil durum plan hazırlıklarının güncellenmesi ve tamamlanması, plan kapsamında görev ve sorumluluğu olan personelin tatbikatlar ile bilgi düzeylerinin artırılması, acil yardım ve ihtiyaç malzemelerinin depolanması, toplumun afete hazırlık konularında bilinçlendirilmesi gibi faaliyetler bu noktada önem taşımaktadır.
- **Müdahale Aşaması:** Meydana gelen bir afetin hemen ardından mümkün olduğunca fazla sayıda kişinin hayatının kurtarılması ve yaralıların tedavi edilmesi, acil barınma ve beslenme ihtiyaçlarının karşılanması, tehlikeli yıkık yapıların kaldırılması, hasar tespit çalışmaları, yangın, bulaşıcı hastalık gibi bağlı ikincil bir afetin önlenmesi, haber alma ve ulaşım olanaklarının mümkün olduğunca artırılması, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi, ulusal ve uluslararası işbirliği ve koordinasyonun en kısa sürede sağlanması faaliyetleri bu noktada önem taşımaktadır.
- **İyileştirme/Yeniden İnşa Aşaması:** Afet yönetimi aşamalarının son adımı olan iyileşme süreci, bir iki aylık müdahale çalışmalarının ardından afet bölgesinde olması muhtemel yeni riskleri ortadan kaldırmak, günlük yaşamın nispeten normale dönmesi için konteyner gibi geçici barınma sağlanması ve afete dayanıklı konutların inşa edilmesi, alt yapıların iyileştirilmesi, sağlık, eğitim, ticaret, tarım ve hayvancılık gibi alanlarda ulusal ve uluslararası destekler ile sosyo-ekonomik hayata canlılık kazandırılması gibi çalışmalar iyileştirme süreçlerinin gerçekleştirilmesi için önem taşımaktadır.

Bir tehlikenin meydana gelmesi durumunda insanlara, doğal çevre ve yerleşim yerlerine ciddi zarar verebilecek afetlerin risklerini azaltmak için birtakım planlamaların yapılması gerekmektedir. Afet planı evrelerini “afet öncesi, afet sırası ve afet sonrası” olarak üç başlık altında toplamak mümkündür (Geray, 1978). Bu başlıklar kapsamında amaç; afet öncesinde, toplumun maruz kalabileceği zararları en aza indirmek amacıyla her türlü önleyici tedbirin alınması; afet sırasında, meydana gelen zararların ortadan kaldırılması veya en aza indirilmesi için etkili müdahale mekanizmalarının işletilmesi; afet sonrasında ise, afetin neden olduğu yıkıcı etkileri gidermek ve toplumu yeniden yapılandırmak amacıyla kapsamlı ve etkili rehabilitasyon çalışmalarının yürütülmesidir (Erkal ve Değerliyurt, 2009).

Meydana gelen afet sonrasında iyileştirme planının tam olarak uygulanabilmesinde birtakım sıkıntılar ile karşı karşıya kalınabilmektedir. Bu sıkıntılar şu şekilde sıralanabilir (Çoban, 2019, s. 245);

- Mevzuata dayalı birtakım sıkıntıların yaşanması,
- İyileştirme çalışmalarına yönelik standartların yetersizliği,
- Afet sonrası aynı bölgede başka afetlerin meydana gelmesi,
- İyileştirme planında yer alan görevli kuruluşlardaki personel değişiklikleri,

- Yeni yerleşim için belirtilen yerlerdeki mülkiyet hakları ve anlaşmazlıklar,
- Paydaşlar ile yetkili/karar vericiler arasındaki iletişim eksikliği,
- Afet tehlikelerine uygun yapısal plan eksikliği,
- Yeterli olmayan iyileştirme stratejilerinden kaynaklı yeni tehlikelerin oluşması

Yaşanan afet büyük olunca sahada sadece devlet kurumlarının çalışmaları yeterli olmamaktadır. Bu noktalarda STK'ların destekleri oldukça önemli bir hal almaktadır. Diğer afetlerde olduğu gibi 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinde de STK'ların afetzedelere sahada yardımda bulunduğu bilinmektedir.

1.2. Sivil Toplum Kuruluşları (STK)

STK'lar ile ilgili gerek literatürde gerekse de halk arasında farklı tanımlamalar ile karşılaşmak mümkündür. Sivil toplum; merkezi otoritenin denetimi ve baskısından bağımsız, kendi başına özerk, devletin dışında olmasına rağmen var olan yapısal güçtür (Banger, 2011, s. 5). STK'ların yapılanmalarında ve tanımlamalarında birtakım farklılıklar vardır ancak genel özelliklerinde benzerlikler mevcuttur. STK'ların başlıca özellikleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Çuhadar, 2020, s. 139);

- Devlet dışında bir kuruluş olması,
- Kar amacına dayalı olmaması,
- Çalışmalarını gönüllülük esasına göre yürütmesi,
- Kendi yapılanması içerisinde demokratik olması ve seçim ile yönetimin seçilmesi,
- Karar alma ve uygulama aşamasında katılımcı bir yaklaşımın olması,
- Belirli bir konuda, faaliyet alanında uzmanlaşması,
- Toplum yararına hareket etmesi, yani çalışmalarını iyilik temelli yürütmesi.

Sivil toplum kuruluşları faaliyetlerini devam ettirmekle birlikte mali kaynakların yetersiz oluşu yani finansman problemi, yasal mevzuata dayalı sorunlar, üye katılımı yetersizliği ve sürekliliğin olmayışı, toplumsal alt yapı kaynaklı sorunları gibi farklı kategorilerde pek çok sorun ile de karşılaşmaktadır (Göz, 2022). Bu sorunlarla mücadele edemeyip faaliyetini sonlandıran pasif pozisyonda pek çok dernek vardır. T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün (2025), dernekler ile ilgili istatistiğine bakıldığında da 311.545 toplam dernek içerisinde %67,42'sinin (210.050) fesih dernek, %32, 58'nin (101.495) faal dernek olduğu görülmektedir. Ayrıca T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün (2025) yayınladığı aynı istatistiki veride en çok faaliyet gösteren derneklerin mesleki ve dayanışma dernekleri olduğu görülmektedir.

1.3. Afet Sonrası Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetleri

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri sonrası afetzedelere kamu kurumları başta olmak üzere, STK'lar, özel sektörler, gönüllü kişiler, uluslararası kuruluş destekleri gibi pek çok farklı koldan yardımlar yapıldığı gerek haber site ve kanalları gerek sosyal medya aracılığı ile bilinmektedir. Desteklerde insanların temel ihtiyaçlarının da aksatılmadan karşılanması gerekmektedir. Bu noktada STK'lar ciddi önem arz etmektedir. Resmi açıklamalara göre tahminen iki bine yakın STK'nın sahada insani yardım faaliyetlerinde yer aldığı söylenebilir (Taşçı, 2023, s. 7).

STK'ların gerçekleştirmiş oldukları faaliyetlerin doğru koordinasyon, faaliyetlerin ana amaca hizmet etmesi açısından oldukça önemlidir. Taşçı (2023), afetzedelere insani yardım yapan STK'ların koordinasyonunun olması gerektiği ve özellikle de bu koordinasyonun otomasyon destekli ortak ağ aracılığıyla yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca STK'ların koordinasyonun sağlanmasını ihtiyaçların tespiti ve insani yardım lojistiği ile ilişkilendirmektedir. İnsanları etkileyen afet ve acil durumlarda insani yardım merkezlerinin lojistiği olarak tanımlanan

İnsani yardım lojistiğindeki önemli unsurlar doğru malzemenin doğru zamanda, doğru yerde, doğru kişiye, doğru miktarda, doğru şekilde ulaştırılmasıdır (Tanyaş ve diğerleri, 2013, s. 17).

Türkiye’de yaşanan depremler sonrasında STK’lar koordinasyon sorunu yaşamış ve STK faaliyetlerinde çeşitli aksaklıklar ve farklı sorunlar da ortaya çıkmıştır (Özüçelik, 2019). Taşçı (2023, s. 7), bu olumsuzlukların koordinasyon ile giderilmesi adına otomasyon destekli ortak bir ağ kurulması gerektiğini önermiş ve bu ağın işlev/görevlerini şu ana konuda sıralamıştır:

- Görev alanlarının belirlenmesi,
- Her bir görev alanının bir grup STK’ya zimmetlenmesi, (Görev alanlarındaki STK sayıları belli olmayıp gerekli tecrübe sonrası belirlenen sayıda olmalıdır)
- STK grupları arasında işbirliğinin olmasının yanı sıra her bir STK grubunun da kendi içlerinde sistemli bir işleyişte olması,
- Koordinasyonun sağlanması için Afetlerde İnsani Yardım STK’ları Koordinatörlüğü olması,
- STK’ların akredite edilerek hangi gruplarda yer alacağının tayin edilmesi ve grup koordinasyonlarının hangi STK’nın görevi olduğunun belirlenmesi,
- Afetlerde İnsani Yardım STK’ları Koordinatörlüğü’nün afet öncesi planlanması.

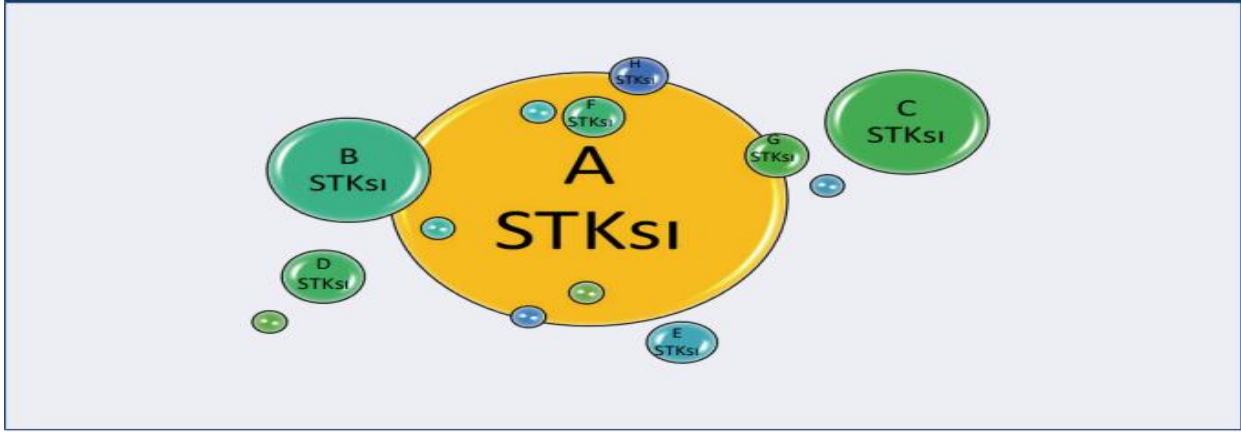
Şekil 1: STK Gruplarının Genel Koordinasyonu

Kaynak: (Taşçı, 2023: 15)

Şekil 1’de belirtildiği gibi STK’ların koordinasyonun sağlanması için “Afetlerde İnsani Yardım STK’lar Koordinatörlüğü” merkezinde bir yapı olmalıdır. STK grupları arasında geçişkenlik ve iş birliği olmakla birlikte esnek disiplinli yapılanma söz konusu olmalıdır. Örneğin “eğitim ve teknik malzeme” de görev alan Grup 5 ile “çocuk ile ilgili görevler” de faaliyet gösteren Grup 7 çocukların eğitim ile ilgili ihtiyaçları olduğunda bir geçişkenlik ve/veya çakışma durumuyla karşılaşılabilir. Mükerrerlik ve olası aksaklıkların olmaması için iki grup birlikte hareket edebilir (Taşçı, 2023, s. 15).

Şekil 2: STK Gruplarının Kendi Aralarındaki Koordinasyon Durumu

Kaynak: (Taşçı, 2023: 15)

Şekil 2’de ifade edilmek istenen STK gruplarının da kendi faaliyetleri içerisinde belirli bir sistematüğının olabileceğidir. Örneğın barınma ve ısınma görev sorumlusu grup 1 olarak ele alınsın. Bu grup içerisinde barınma ve ısınma konusunda en tecrübeli, yetkin olan A STK’sı bu alanın koordinatörlüğünü yürütmelidir ve diğeri ilgili STK’lar da (B,C,D...) grup 1 içerisinde görev almalıdır. Daha açık bir şekilde örneklendirecek olursa çadır dağıtımını yapan STK ile battaniye ve soba dağıtımını yapan STK’lar koordineli hareket etmelidir. Bu noktada koordinasyonun sağlamlığı ile afetzedelerin ihtiyaçlarının hızlı ve makul bir biçimde karşılanabilmesi arasında paralellik mevcuttur (Taşçı, 2023, s. 15).

AFAD tarafından yayımlanan Türkiye Afet Müdahale Planında (TAMP) STK’ların da içinde yer aldığı birçok kurum ve kuruluşun afet ve acil durumlarda sorumlulukları belirtilmiştir. Söz konusu raporda STK’ların afet ve acil durumlarda ulusal ve yerel düzeyde kesintisiz ve güvenli haberleşmenin sürdürülmesine yönelik koordinasyondan, kimyasal biyolojik radyoaktif ve nükleer (KBRN) olaylar ile ilgili müdahale çalışmalarını yürütmeye yönelik koordinasyondan, tehlikeli maddelerle ilgili müdahale çalışmalarına destek olmaktan, olay yerindeki ilk tıbbi müdahale, halk sağlığı ve tıbbi bakım ihtiyaçlarının karşılanması ile çevre sağlığı hizmetlerinin aksamadan en hızlı şekilde normale dönmesini sağlamaya yönelik koordinasyondan, afet öncesi, sırası ve sonrasında yapılacak tahliyenin planlaması, uygulaması ve yerleştirme işlemlerinin yapılmasına yönelik koordinasyondan, afet ve acil durumlarda afet bölgesine en hızlı ve güvenli ulaşımın sağlanmasından ve seyrüsefer düzenlenmesine yönelik koordinasyondan, personel, afetzede ve kaynakların nakliye hizmetlerine yönelik koordinasyondan, afet bölgesinde afetzedelerin acil ve geçici barınma hizmetlerine yönelik koordinasyondan, afet bölgesinde afetzedelerin psikososyal destek hizmetlerine yönelik koordinasyondan, afet bölgesinde enkazın kaldırılmasına yönelik koordinasyondan, etkilenen tarım alanlarının hasar tespitini yapmak, gıda güvenliğini sağlamak ve ölen, itlaf edilmesi gereken ve etkilenen hayvanların sağlığı konusunda gerekli çalışmaları yürütmeye yönelik koordinasyon ile afet bölgesinde alt yapı çalışmaları tamamlanıncaya kadar kullanma suyu temini, nakli, gerektiğinde yeterli sayıda su kuyularının açılmasına yönelik koordinasyondan, afet ve acil durumlarda vefat edenlerin defin işlemlerine yönelik koordinasyondan, afetzedelere yapılan aynı bağışların toplanması, depo hizmetleri ve dağıtımına yönelik koordinasyondan, afet ve acil durumlarda kullanılan her tür makine ve araçların bakım onarım, yakıt ikmali ve iş makineleri desteğine yönelik koordinasyondan sorumlu olduğu bildirilmiştir (TAMP, 2014).

STK’ların afet yönetimi alanındaki koordinasyonundan AFAD bünyesinde yer alan Sivil Toplumla İlişkiler Dairesi Başkanlığı sorumludur. Sivil Toplumla İlişkiler Dairesi Başkanlığı, STK’ların afet ve acil durumlarda koordinasyon içinde görev alabilmeleri için Afet ve Acil

Durumlara İlişkin Hizmet Standartları ve Akreditasyon Esaslarının Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik gereği akredite edilmelerini zorunlu kılmaktadır (Resmi Gazete, 2020).

2. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Türkiye’de başta depremler olmak üzere pek çok afet meydana gelmiştir. Engellenemeyen bu afetler sonrasında can ve mal kayıpları olmakta ve birçok insan yardıma ihtiyaç duyulmaktadır. Afet süreçlerinde iyileştirme ve kurtarma çalışmalarına destek olmak için pek çok STK da faaliyet alanlarına göre destek vermektedir.

Araştırmanın amacı 6 Şubat 2023’ de meydana gelen Kahramanmaraş depremleri sonrasında mesleki STK’ların faaliyetlerini ele almak ve afet süreçlerinde mesleki STK’ların neler yapması gerektiği konusunda fikir ortaya koymaktır. Araştırmanın evreni; Kahramanmaraş merkezli depremlerde aktif olarak faaliyet gösteren STK’lar oluşturmaktadır. Bu çalışmada, afet sürecinde eksikliği daha fazla hissedilebilecek hizmet alanları olan sağlık, mühendislik ve eğitim gibi sektörlerde faaliyet gösteren STK’ların çalışmaları incelenmiştir. İki bine yakın STK’nın tamamını değerlendirmek mümkün olmadığından, seçilen örneklem kapsamında Türk Tabipler Birliği (TTB), Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER), Türk Hemşireler Derneği (THD), Türkiye Psikiyatristler Derneği, Yeryüzü Doktorları, Türk Psikologlar Derneği (TPD), Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB), Türk Kütüphaneciler Derneği, Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği, Anadolu Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu, Türk Eğitim Vakfı (TEV), Eğitim Reformu Girişimi (ERG) ve Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) gibi STK’ların web sitelerinde yayımladıkları deprem sürecine ilişkin faaliyetleri incelenmiştir. Çalışmada literatür taraması yapılmış ve betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Betimsel anlamda yapılan araştırmalar mevcut durumu ortaya çıkarmayı, diğer bir deyişle mevcut durumu betimlemeyi hedeflemektedir (Karasar, 2016). 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri ile ilgili mesleki STK’ların faaliyetleri ile ilgili bilgiler web sayfaları incelenerek elde edilmiştir.

3. Bulgular

3.1. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri Sonrası Afet Sürecinde Mesleki Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetleri

Asrın felaketi olarak anılan 6 Şubat Kahramanmaraş depremleri sonrasında çeşitli alanlarda tahminen iki bine yakın STK’nın sahada insani yardım faaliyetlerinde yer aldığı bilinmektedir (Taşçı, 2023, s. 7). Bu çalışmada örneklem olarak incelenen afet sürecinde eksikliği daha fazla hissedilebilecek hizmet alanları olan mesleki STK’lardır. Özellikle afetzedelerin ihtiyaçları ile faaliyet alanı paralellik gösteren STK’lar bu çalışmada ele alınmaktadır. Bu STK’lar felaketlerde en fazla ihtiyaç duyulan sağlık, mühendislik ve eğitim meslek örgütlenmelerinden oluşmaktadır. Belirlenen mesleki STK’ların web sayfalarında 2023 yılında meydana gelen depremlere ilişkin yayımlanan haberler ve faaliyet raporlarının tamamı, herhangi bir kısıtlama veya önceden belirlenmiş bir kriter olmaksızın incelenmiştir.

3.1.1. Türk Tabipleri Birliği (TTB)

TTB, doğal afetler gibi olağandışı durumlarda sağlık hizmetleriyle destek olmayı amaç edinmiştir. Söz konusu depremden yaklaşık bir saat sonra TTB, bölge illerinde bulunan tabip odaları ile durum değerlendirmesi yaparak kriz masası oluşturulmuş ve ilk toplantı 6 Şubat saat 11.00’de yapılmıştır. Olağanüstü bir durum olduğu için diğer bütün etkinlikler de iptal edilmiştir. TTB olarak tüm illeri kapsayan 1529 hekimden oluşan gönüllü listesi oluşturularak Sağlık Bakanlığına sunulmuştur. Ardından 8 Şubat 2023 tarihinde TTB lojistik merkezi olarak Adana Tabip Odası belirlenmiştir. 10 Şubat 2023’te gönüllü olarak bölgeye gelen hekimler için çevrimiçi olarak olağandışı durumlarda sağlık hizmetlerinin organizasyonu eğitimi yapılmıştır (TTB, 2025).

Deprem bölgesinde hizmet veren hastane listeleri de sürekli güncellenerek web sayfasında sunulmuştur. Deprem bilgi notları ve deprem bültenleri olmak üzere iki bölümde de bilgi içerikleri yayınlanmıştır. Pek çok önemli konuda alanında uzman hekimler tarafından oluşturulmuş Deprem Bilgi Videoları web sayfasının en alt kısmında yer almaktadır. Ayrıca deprem bölgesi için özel hazırlanmış broşürlere de erişim sağlanmaktadır (TTB, 2025).

TTB web sayfasında 1. Ay, 2. Ay, 3.Ay, 6.Ay, 1.Yıl ve 18.Ay raporları olmak üzere deprem felaketinde gerçekleştirmiş oldukları faaliyetlere ilişkin kapsamlı bilgilendirmelerin yer aldığı raporları yayımlamıştır (TTB, 2025). Bu raporlarda; sağlanan barınma yardımı, sağlık hizmetleri yardımı, yönetim ve koordinasyon faaliyetleri, sağlık personellerinin ve öğrencilerinin sorunlarına yer verilerek detaylı veriler sunulmuştur. Ayrıca web sayfalarında beş yaş altı çocukların malnütrisyon prevelansını belirleyerek, gıda güvencesini saptamak ve olası risk faktörlerini ortaya çıkarmak amacıyla Hatay ve Adıyaman örnekleminde 5 yaş altı çocukların beslenme durumlarına ilişkin raporlar yayımlamıştır (TTB, 2025).

TTB web sayfasından deprem döneminde ve sonrasında gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler incelendiğinde depremin ilk dönemlerinde deprem felaketinin yıkıcı etkilerine yönelik temel ihtiyaçlar arasında yer alan barınma, beslenme ve sağlık gibi alanlarda faaliyet gösterdiği, deprem sonrası rehabilitasyon sürecinde sahada tespit ettiği sorunları dile getirdiği görülmüştür.

3.1.2. Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER)

HASUDER web sayfasında özel olarak oluşturulmuş deprem bilgilendirme linki mevcuttur. Söz konusu link altında hipotermi ve soğuk yanıklarının önlemek, afet bölgesinde güvenli araç kullanma, hayvan ve böceklerle ilgili tehlikelerden korunma, ev kontrolü yapma, acil durumlarda katı atık kontrolü, depremlerle ilişkili kimyasal salınımlar, depremden sonra güvende kalma, afet bölgesine gidecek olan halk sağlığı çalışanları için bireysel hazırlık tavsiyeleri, su ve besin gibi temel ihtiyaçlarda dikkat edilecek hususlar, hijyene ilişkin tavsiyeler, afet sonrasında gerçekleştirilecek sağlık hizmetlerine ilişkin öneriler, psikososyal desteğe ilişkin bilgilendirmeler, bulaşıcı hastalıklara ilişkin bilgilendirmeler, kriz iletişimi ve kriz yönetimi gibi afetlerde dikkat edilecek hususlara ilişkin bilgiler yer almaktadır. Ayrıca HASUDER tarafından 1. Ay, 2. Ay ve 3. Ay depreme ilişkin saha raporları yayımlanmıştır (HASUDER, 2025). Afet dönemlerinde en önemli konunun sağlık olduğu göz önünde bulundurulursa konuya önem verilmesi hayati bir durumdur. Saha raporu, izlenimler gibi başlıklar ile TTB ortak webinarlar düzenlemekte ve kanal HASUDER youtube sayfasında yayınlanmaktadır.

HASUDER web sayfasında yayımlanan raporlardan 6 Şubat depremlerinde daha çok halk sağlığını etkileyen süreçler üzerine yoğunlaştığı ve faaliyetlerini de halk sağlığını etkileyen süreçlere yönelik gerçekleştirdiği görülmüştür.

3.1.3. Türk Hemşireler Derneği (THD)

THD web sayfası incelendiğinde yaşanan depreme ilişkin herhangi bir faaliyet raporunun hazırlanmadığı görülmüştür. Ancak web sayfasındaki duyurular incelendiğinde Adıyaman'a kurulan çadır kentlerde öncelikli ihtiyacın (birinci basamak) sağlık hizmetleri olduğu, bu alanlarda gönüllü olarak çalışabilecek kişilerin başvurusu için form (link) olduğu, başka bir duyuruda ise İl Sağlık Müdürlüğü tarafından oluşturulan listeye gönüllülerin kayıt olması hakkında bilgilendirmelerin yer aldığı, afettede hemşirelerin idari izinli sayılması konusunda haklarını savunarak Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına dilekçe başvurusunda bulunulduğuna yönelik bilgilendirmelerin olduğu görülmüştür (THD, 2025).

THD' nin 6 Şubat depremleri döneminde genellikle mesleki örgütlerine yönelik hak kayıplarını engellemeye ve deprem bölgelerinde gönüllü olarak görev almak isteyen sağlık çalışanları için yönlendirmeye yönelik faaliyetlerde bulunulduğu görülmüştür.

3.1.4. Türkiye Psikiyatristler Derneği

Türkiye Psikiyatristler Derneği web sayfası incelendiğinde “Afetlere Hazırlık ve Müdahale Birimi” linkin olduğu ve link altında yönerge ile gönüllü eğitici listesinin olduğu görülmüştür. Ayrıca web sayfasında “Afetler ve Psikiyatri Derneği” linki altında 6 Şubat’ta gerçekleşen depremin faaliyetlerinin detaylandırıldığı rapor başlığı, Türkiye Psikiyatristler Derneği 6 Şubat depremi gönüllülerinin listesi ve deprem ve ruh sağlığına yönelik eğitimlerin verildiği başlıklarının olduğu görülmüştür (Türkiye Psikiyatristler Derneği, 2025). Türkiye Psikiyatristler Derneğinin 6 Şubat depremleri faaliyetleri incelendiğinde acil duruma ilişkin müdahale yollarının hazırlandığı, sahada görev yapacak olan personeller için materyal hazırlandığı, kriz masalarının oluşturulduğu, sahada görevli olan sağlık personellerinin sağlık durumlarına ve ihtiyaçlarının tespitine yönelik çalışma gerçekleştirildiği, psikososyal destek gruplarının oluşturulduğu basın ve AFAD gibi halkı bilgilendirmeye görevli olan kurumlar ile iletişim halinde olarak bilgi akışının ne şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğine ilişkin bilgilendirmeler yapıldığı görülmüştür (Türkiye Psikiyatristler Derneği, 2025).

Dernek çalışma birimleri arasında yer alan “Ruhsal Travma ve Afet Psikiyatrisi” birimi halka yönelik bilgilendirme dokümanları hazırlayarak web sayfasında erişime sunmaktadır. Asrın felaketi olarak adlandırılan depremde fiziksel yıkımdan son derece olumsuz etkilenen yaşam mücadelesini kazanan afetzedelerin psikolojik yıkımının da aynı derecede paralellik gösterdiği düşünülmektedir. Bu noktada Türkiye Psikiyatristler Derneği tarafından depremden doğrudan etkilenen afetzedelere yönelik online “Deprem sonrası Ruhsal Sorunlar için Destek Sistemi” ve pek çok faydalı bilgiler içeren “Deprem ve Ruh Sağlığı” bölümünün web sayfasında yer alması son derece faydalı bir faaliyettir.

Türkiye Psikiyatristler Derneğinin 6 Şubat depremlerinde depremzedelere ve sağlık çalışanlarına psikososyal destek sağlamak ve halkı bilgilendirme ile görevli olan kuruluşlar ile iletişim halinde olarak halkı psikolojik olarak etkilemeyecek şekilde bilgilendirme süreçlerinin yürütülmesi gibi faaliyetlerde bulunduğu görülmüştür. Depremde fiziksel yıkımlar kadar psikolojik yıkımlar da oldukça ciddi boyutlara ulaşabilmektedir. Türkiye Psikiyatristler Derneğinin afet travması sonrasında gerçekleştirmiş olduğu psiko-sosyal desteğin normalleşme sürecine katkısı oldukça önemlidir.

3.1.5. Yeryüzü Doktorları

2000 yılında bir grup gönüllü sağlıkçı tarafından kurulan Yeryüzü Doktorları, ihtiyaç hangi durumdan kaynaklı olursa olsun sağlık hizmetine ihtiyaç duyan kişilere ulaşmayı amaçlamaktadır. Web sayfasında adında dernek kelimesi geçmemekle birlikte faaliyetleri ve Valilik tarafından denetlenmesi yönünden STK olarak değerlendirmeye alınmıştır.

Yeryüzü Doktorları dernek faaliyetleri, 2860 sayılı Yardım Toplama Kanununun 16. Maddesi gereğince T.C. İstanbul Valiliği İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü birimi tarafından denetlenmektedir (Yeryüzü Doktorları, 2023). Web sayfasında Proje seçerek 100, 200, 300 TL seçeneği bağış bölümü bulunmaktadır. Proje seçeneği içerisinde “Kahramanmaraş Depremi” ve “Kriz Acil Durum” da yer almaktadır. “Kriz Acil Durum” linki içerisinde afet acil durum çalışmaları ve özellikle güncel olarak belirtilen “Kahramanmaraş Deprem Bölgesi Çalışmaları” ve faaliyetleri ile ilgili link yer almaktadır (Yeryüzü Doktorları, 2025).

Deprem bölgelerine cerrahi operasyonlar, psikososyal destek, tıbbi malzeme, ilaç, temel ihtiyaçlar gibi çok önem arz eden alanlarda destek verilmektedir. Sağlık alanında farklı meslek grupları (doktor, hemşire, eczacı vb.) depremden en çok etkilenen bölgelerde çadır hastane kurarak muayene ve tedavi desteği sunmuştur. Faaliyetler genel olarak değerlendirildiğinde gerek birinci basamak sağlık hizmeti gerek psikososyal destek ve malzeme dağıtımı ele alındığında 137.598 kişiye ulaşım sağlandığı ifade edilmektedir (Yeryüzü Doktorları, 2025).

Yeryüzü Doktorları derneğinin 6 Şubat depremlerinde kuruluş amacıyla paralel olarak bölgede daha çok sağlık bakım ihtiyaçlarını gidermeye yönelik faaliyetlerde bulunduğu görülmüştür.

3.1.6. Türk Psikologlar Derneği (TPD)

TPD bünyesindeki Afetlerde Psikolojik Destek Çalışmaları Koordinasyon Grubu (APDÇKG) depremin hemen sonrasında afetzedelere psiko-sosyal destek vermek için bölgede faaliyete geçmiştir. Gerçekleştirilecek psiko-sosyal destek çalışmalarında detaylı plan programına yönelik veri toplamak ve durum ve ihtiyaç değerlendirmesi yapmak için 6 kişilik öncü ekip bölgede inceleme yapmıştır. Sonrasında “TPD Saha Gönüllü Faaliyetleri Aylık Raporları” yayımlayarak web sayfasında detaylı bilgi sunmuştur. Ayrıca TPD bünyesinde yetişkin ve çocuklarla ilgili bilgilerin yer aldığı herkese açık eğitimler 10 ve 12 Şubat 2023 tarihlerinde TPD youtube sayfasında canlı yayın olarak yapılmıştır (TPD, 2025).

TPD tarafından 6 Şubat depremlerinde derneğin kuruluş amacıyla paralel olarak deprem bölgesinde afetzedelere psikososyal destek sağladığı ve farkındalığı arttırmaya yönelik eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirdiği görülmüştür.

3.1.7. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB)

TMMOB bünyesinde mimarlık ve mühendisliğin alt alanlarından oluşan 24 mesleki oda mevcuttur. Web sayfası açıldığında ilgili depreme dair oluşturulmuş herhangi bir linki olmamakla birlikte haberler kısmında 23 Şubat ve 2 Mayıs 2023 tarihlerinde iki farklı “TMMOB Mimarlar Odası Tespit ve Değerlendirme Raporu”na yer verilmektedir.

“TMMOB Doğa Kaynaklı Afetler Çalışma Grubu”, afet süreçlerinde sivil toplum kuruluşları toplumsal iyiliğe katkı sağlamak için gönüllülük esasına dayanan faaliyetler gerçekleştirmektedir. Deprem gibi doğa olaylarının genellikle afete dönüşmesinin en temel sebepleri arasında yapıların sağlamlığı, denetimi gibi konularda mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin göz ardı edilmesi gelmektedir. TMMOB afetlerin bu yıkıcı etkisini en aza indirmek için faaliyet gösteren önemli bir dernektir (TMMOB, 2025).

6 Şubat depremlerinden etkilenen illerde “TMMOB Koordinasyon Merkezleri” kurularak diğer İl Koordinasyon Kurullarından tırlar ile gelen yardımlar burada sınıflandırılarak ihtiyaç sahiplerine dağıtılmıştır. Hasar tespit çalışmalarında görevlendirilmek üzere Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlükleri tarafından deneyimli mimar ve inşaat mühendisler seçilmiş ve ardından eğitim verilerek sahada görevlendirilmişlerdir (TMMOB, 2025).

TMMOB tarafından 6 Şubat depremlerinde hem yapısal denetimlerin gerçekleştirildiği hem de yardım için yapılan bağışların sınıflandırılarak ihtiyaç sahiplerine ulaştırıldığı görülmüştür.

3.1.8. Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD), Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği (ÜNAK) ve Anadolu Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu (ANKOS) Faaliyetleri

Türkiye’de 1949 yılında kütüphanecilik alanında TKD’ nin kurulması ile bu alandaki sivil toplum çalışmaları da başlamıştır. Ardından 1991 yılında ÜNAK, 2000 yılında ANKOS, 2002 yılında Okul Kütüphanecileri İstanbul Grubu, 2011 yılında kurulan Avrasya Kütüphaneciler Birliği gibi kütüphanecilik alanındaki STK’lar kurularak bu alanda önemli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Çuhadar, 2008).

Yaşanan deprem afeti sonrasında TKD, ANKOS ve ÜNAK “Şimdi Birlik Olma Zamanı” sloganıyla mesleki dayanışma ile afet bölgesindeki kütüphanecilere destek olmak için bağış seferberliği düzenlenmiştir (ÜNAK, 2025). Derneklerin yönetim kurulları tarafından 50 üniversite ve halk kütüphanelerinde çalışan ve depremden zarar gören personellere destek amaçlı bağışlar toplanmış ve ilgili kişilere ulaştırılmıştır. Ayrıca kütüphanecilik alanındaki derneklerin

düzenlediği kitap, boyama kitabı ve boyama kalemı bağış kampanyası ile toplanan materyaller de deprem bölgelerinde kurulan çadır kentlerdeki çocuklara ulaştırılmıştır (TKD, 2025). ANKOS Yönetim Kurulu tarafından çalışanların ve üniversite kütüphanelerinin durumu hakkında bilgi almak amacıyla çevrimiçi “Deprem Bölgesi Daire Başkanları Toplantısı” düzenlenmiştir. Toplantıda kısa ve uzun vadeli yapılabilecek plan programlar hakkında görüşmeler sağlanmıştır (ANKOS, 2025). ANKOS Yönetim Kurulu’nun veri tabanı temsilcilerine yaptığı destek çağrısı sonucunda 8 veri tabanı yaklaşık bir yıl süre ile abonelik gerek olmadan destek amaçlı ücretsiz erişime açılmıştır (İskenderun Teknik Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, 2023; Fırat Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, 2023). Afet bölgesi ilan edilen 11 ilde yer alan 18 üniversite kütüphanesine destek amaçlı erişime açılan veri tabanları aşağıda listelenmiştir:

- Cochrane Library
- Military Big Data
- Legal Online
- Oxford Journals Online
- BSOL Online/Uluslararası standart
- Springer Nature e-Kitap
- PoolText
- Lebib Yalkın Mevbank
- Tümer Altaş Online Sınav Hazırlık ve Dil Eğitimi Veritabanı

3.1.9. Türk Eğitim Vakfı (TEV)

1967 yılından itibaren faaliyet gösteren TEV eğitimde fırsat eşitliği konusunda girişimleri ile bilinmektedir. 10 Şubat 2023 tarihinde TEV web sayfasında yayınlanan “Afet Gündemi Kamuoyu Duyurusu” ile deprem bölgelerine destek amaçlı atılan adımlar ve planlanan faaliyetler kamuoyunun bilgisine sunulmuştur. TEV, maddi ve manevi olarak bursiyerlerin ve diğer öğrencilerin yanında olmayı amaçlayan desteler sunmuş, ciddi miktarlarda maddi destek sağlamıştır. Web sayfasında “Afet Bursu Başvuruları” duyuruları da yapılmaktadır (TEV, 2023a). 6 Şubat depremlerinin ardından, Kahramanmaraş’ta öğrenciler için sürdürülebilir bir eğitim ortamı sağlamak amacıyla yaklaşık 100 öğrencilik kapasitesi olan ING Türkiye-TEV Anaokulu açılmıştır (TEV, 2023b). Türk Eğitim Vakfı ve PwC Türkiye işbirliği ile deprem sonrası Hatay’da sürdürülebilir bir eğitim ortamı sağlamak amacıyla iki yeni okul projesi hayata geçirilmiştir. Hatay’ın Çakı ve Saylak köylerinde yer alan PwC TEV Çakı İlkokulu ve PwC TEV Saylak Ortaokulu, toplam 16 derslik ile 500 öğrencinin eğitiminin kesintisiz devam etmesi için hizmete sunulmuştur (TEV, 2023c). TEV, 6 Şubat 2023 depreminden bir buçuk yıl sonra 4 Eylül 2024 akşamı, NOW iş birliğiyle gerçekleştirilen "Bir Destek, Bir Gelecek: Eğitime Devam" canlı yayınında, ülkenin dört bir yanından vatandaşlar 6 Şubat'ta yaşanan depremde etkilenen çocukların eğitimlerinin yarım kalmaması için seferber olmuş ve bağış toplanmıştır (TEV, 2025). Bunların yanı sıra web sayfasının ana yüzünde deprem kelimesi ile yapılan aramada deprem tahkikleri, deprem konteyner ve teknik malzeme satın alımı için ihale duyurusu ve İstanbul’un depreme dayanıklılık teknik raporunun çıkarılması için ihalelerinin yapıldığı görülmüştür.

3.1.10. Eğitim Reformu Girişimi (ERG)

ERG web sayfasında 2023 yılına ait faaliyet raporu yayımlanmıştır. Raporda deprem sonrasında olumsuz etkilenen illerde eğitimi, diğer gelişmeleri ve ortaya çıkan ihtiyaçları yakından izlemeyi amaçladıklarını ifade etmişlerdir. Faaliyet raporlarında 6 Şubat depremleri döneminde dernek tarafından yapılan faaliyetler detaylandırılmıştır. Deprem döneminde gerçekleştirdikleri faaliyetler şu şekildedir (ERG, 2025);

- 6 Şubat'ta meydana gelen depremlerin eğitime olan etkilerine ilişkin bilgi notları paylaşılmıştır. Bilgi notlarında depremin etkilediği illerde ve göç alan illerde mevcut durum değerlendirmesi ile ihtiyaçlara yer verilmiştir.
- Afet dönemlerinde eğitime ilişkin bilgi notları paylaşılmıştır. Bilgi notlarında afetten sonra eğitim politikalarındaki gelişmelere, afet öncesi bölgeye ait çeşitli göstergelere, Millî Eğitim Bakanlığının gerçekleştirdiği faaliyetlere ve çeşitli kurumlar tarafından yapılan diğer çalışmalara yer verilmiştir.
- 2023 eğitim izleme raporu paylaşılmıştır. Bu raporda 2022-2023 yıllarında eğitimde yaşanan gelişmeler değerlendirilerek, 6 Şubat'ta meydana gelen depremlerinin eğitime, çocuklar, öğretmenler ve veliler olmak üzere çok yönlü gruba ilişkin etkilerine yer verilmiştir.
- Eğitim verilerine ilişkin yayın yaptığı web sayfası oluşturulmuştur. Web sayfasında deprem felaketinin meydana geldiği bölgeye ait eğitim verilerine, üst idareler tarafından alınan kararlara ve başlatılan uygulamalara, kaynaklara ve örnek alınabilecek iyi uygulamalara yer verilmiştir.
- Afet Döneminde Eğitim Paylaşım Grubu (ADEPG) oluşturulmuştur. 6 Şubat depremlerinden sonra sivil toplum örgütleri temsilcileri ile akademisyenlerden oluşan grup güncel durum değerlendirmesi yaparak yürütülen çalışmalar hakkında bilgi vererek tecrübeleri paylaşmışlardır. Ayrıca grup üyeleri arasında sahadaki çalışanlar olduğu gibi araştırmacı olarak çalışmalarını yürütenler de yer almaktadır. Bu noktadaki çeşitlilik eğitim alanının bütüncül bir yaklaşım ile ele alınmasını sağlamıştır.
- Uzun Hikâye | Afet Bölgesinde Öğretmen Olmak: “Enkaz Halindeyiz, Birbirimize Tutunuyoruz” (Depremden en fazla etkilenen iller arasında olan Hatay’a 29 Nisan-3 Mayıs 2023 tarihleri arasında saha ziyareti gerçekleştirerek, öğretmenlerin ortak olan ve farklı olan ihtiyaçları tespit edilmiştir).
- Eğitim 360°’ta afet döneminde eğitim faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Bu faaliyet ile afetten etkilenen öğrenci ve öğretmenlere psikososyal destek, göç edilen ve göç alan illerde eğitimde dayanışma, kız çocuklarına ilişkin faaliyetler, engelli çocuklar gibi özel durumlar için bilgilendirici eğitimler düzenlenmiştir.
- Öğretmen dayanışma alanı oluşturulmuştur. Bu alanlarda Sabancı Vakfı ana desteği ve Bank ABC’ nin katkılarıyla Hatay Antakya’da eğitimin yeniden güçlendirilmesi için çözüm süreçleri araştırılmıştır.
- “Yaşamın İnşasında Öğretmen Var” isimli proje başlatılmıştır. Bu projede afet bölgesinin ihtiyacı ile paralel olarak içerik üretilmesi ve öğretmenler aracılığıyla bu içeriklerin yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.
- Depremlerin sonrasında eğitimin kapsayıcılığını ölçmek amacıyla öğretmen ve velilerin nakille gelen öğrencilere yönelik deneyimleri araştırılmıştır. Araştırma İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Merkezi (SEÇBİR) ile ortaklaşa yapılmıştır. Araştırmada afet bölgesinden nakille gelen öğrencilerin eğitim deneyimlerinin daha kapsayıcı hale getirilmesi amaçlanmıştır.

3.1.11. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV)

TEGV, web sayfasında deprem sonrası destek çalışmalarında depremzedelere ilk andan itibaren barınma, ısınma, temel gıda ve hijyen desteğinde bulunma, 17 ateş böceğini deprem bölgesine yönlendirme, 1000’i aşkın gönüllü ile bölgedeki nitelikli eğitim faaliyetlerine destek sağlama, Ateşböceği Öğrenim Birimlerinin yenilerini üreterek hızla bölgeye yönlendirme, Ateşböceklerinin yanı sıra eğitimin kesintiye uğramaması için bölgesel şartlar doğrultusunda 15 tane konteyner kent

öğrenim birimlerini hayata geçirme, Diyarbakır'da TEGV Diyarbakır Bank ABC Öğrenim Birimini kurma, 500' den fazla kişiye çevrimiçi programlar ile psikososyal destek sağlama, "Depremden Etkilenmiş Çocuklarla İletişim Rehberi" yayınlama ve kütüphane kurma gibi faaliyetlerde gerçekleştirdiklerini bildirmişleridir. Ayrıca deprem bölgesinde yapılan faaliyetlere yönelik özet bir video yayını da web sayfasında yayımlanmıştır (TEGV, 2025).

4. Tartışma

Yaşanan afetlerde STK'ların yürüttüğü faaliyetler, meydana gelen ağır bilanço üzerinde hafifletici bir etki oluşturmakta ve rehabilitasyon süreçlerinin hızlandırılmasında hayati bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda, afetlerde STK'ların üstlendiği roller ve gerçekleştirdikleri faaliyetleri inceleyen çok sayıda çalışmaya literatürde rastlamak mümkündür. Bu çalışmayla ilişkili olan önceki bazı çalışmalara ait bilgiler aşağıda ayrıntılı olarak verilmiştir.

Gül (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, sivil toplum kuruluşlarının afet yönetimindeki rolü ile afet süreçlerinde aktif olarak görev alan STK'ların yürüttükleri faaliyetler ele alınmıştır. Araştırma sonucunda, STK'ların afet yönetimi sürecinde zararların ve risklerin azaltılmasında önemli bir rol üstlendiği belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgular, çalışmamız kapsamında gerçekleştirilen web taramalarıyla saptanan, STK'ların afet sürecinde duyarlılık gösterdiği ve afetzedelere destek sağladığı yönündeki verilerle örtüşmektedir.

Duruel (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Hatay'da meydana gelen deprem sonrasında STK'ların yürüttüğü faaliyetler ile depremden etkilenen bölge halkına yönelik geliştirdikleri politika ve çözüm önerileri değerlendirilmiştir. STK temsilcileri ve gönüllüleriyle yapılan mülakatlar aracılığıyla yürütülen çalışmada; STK'ların afetlere müdahale yaklaşımları, deprem sonrası sosyal, sivil ve politik süreçlere ilişkin görüşleri, yaşanan maddi ve manevi kayıplar karşısında benimsedikleri stratejiler ile afet bölgesinde karşılaştıkları zorluklar ve sundukları hizmetler ele alınmıştır. Çalışmanın bulguları, STK'ların beslenme, barınma, ısınma ve sağlık gibi temel ihtiyaçların karşılanmasında önemli katkılar sunduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, çalışmamızda STK'ların afet sürecinde duyarlılık gösterdiği ve afetzedelere etkin destek sunduğu yönündeki sonuçlarla örtüşmektedir.

Öztürk ve Aka (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, sivil toplum kuruluşlarının afet yönetimindeki rol ve işlevleri incelenmiştir. Araştırma kapsamında Marmara Bölgesi'nde faaliyet gösteren 40 STK, araştırmacılar tarafından geliştirilen bir değerlendirme formu aracılığıyla analiz edilmiştir. Çalışmanın bulguları, incelenen STK'ların yalnızca %23'ünün web sitelerini aktif olarak kullandığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, çalışmamızda örneklem olarak seçilen STK'ların web sayfalarında afetlere yönelik gerçekleştirdikleri faaliyetlere düzenli olarak yer verdiklerini gösteren bulgularla çelişmektedir.

Uçar (2024) tarafından gerçekleştirilen yüksek lisans tezinde, sivil toplum kuruluşlarının depremle mücadele kapsamında yürüttükleri faaliyetler, benimsedikleri yaklaşımlar, insan hakları çerçevesinde önem verdikleri hususlar ve üstlendikleri roller incelenmiştir. Bu doğrultuda, 12 STK'nın koordinatörleri ve üyeleriyle derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar sonucunda, sahada karşılaşılan zorlukların yanı sıra, STK'ların beslenme, barınma, sağlık, giyecek ve eğitim gibi temel ihtiyaçlara yönelik yardım sağladıkları tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, çalışmamızda STK'ların afetzedelere etkin destek sunduğu yönündeki sonuçlarla örtüşmektedir.

Epik (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, 6 Şubat 2023 depremlerinin ardından özellikle Türk Kızılay'ının afet sırasında ve sonrasında yürüttüğü faaliyetlerin politika bağlamındaki etkinliği incelenmiştir. Doküman analizi yöntemiyle yürütülen çalışmada, Türk Kızılay'ının afet yönetiminde önemli bir aktör olarak rol üstlendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgu, çalışmamızda STK'ların afetzedelere etkin destek sunduğu yönündeki sonuçlarla örtüşmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Türkiye'nin jeolojik yapısı nedeniyle pek çok doğal afetlerin yaşandığı ve buna bağlı olarak çok üzücü rakamlara ulaşan can ve mal kayıpları ile karşılaşıldığı bilinmektedir. Türkiye'de 1900-2023 arasında can kaybına veya hasarlara neden olan toplam 269 deprem olmuştur. Bunlar arasında can kaybı ve ağır hasar açısından sıralandığında en büyük depremlerin sırasıyla 1939 Erzincan, 1999 Marmara (Gölcük merkezli) ve 2023 Kahramanmaraş depremleri olduğu görülmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023: 6). 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş depremleri Türkiye'de "asrın felaketi" olarak anılacak derecede büyük yıkımlara neden olmuştur. 11 ili etkileyen bu büyük yıkıma paralel olarak sonrasındaki afet süreci de bir o kadar zorlu olmaktadır. Afetlerin büyüklüğü arttıkça sonrasındaki planlamalar ve destekler için hükümet ve belediyeler yetersiz kalmaktadır. Bu noktada STK'ların varlığının, hemen her alanda sağladığı faaliyetler dikkate alındığında çok önemli olduğu söylenebilir.

Deprem sonrası afet sürecinde en fazla sağlık, mühendislik ve eğitim meslek örgütlenmelerinin yapmış olduğu faaliyetler dikkat çekmektedir. Bu nedenle çalışmamızda bu üç alana yönelik yapılan incelemede 6 Şubat depremleri hakkında bilgilendirmelerin ve faaliyetlerin en yoğun olduğu mesleki örgütlenmenin sağlık alanında faaliyet gösteren STK'larda olduğu görülmüştür. Afet süreçlerinde hem fiziksel destek hem psikolojik destek açısından en çok ihtiyaç duyulan alanın sağlık olduğu göz önünde bulundurulursa (birincil öncelik) ilgili STK'ların bu konuda son derece duyarlı olduğu ve her STK'nın kendi içerisinde meslektaşlarını koordine ettiği ve eğitimleri ve hakları konusunda gerekli desteği ve bilgilendirmeyi yaptığı gözlemlenmiştir. Ayrıca faaliyet ve saha raporlarının sağlık alanında faaliyet gösteren STK'larda daha kapsamlı (40-80 sayfa arası) hazırlandığı görülmüştür. Bu durum sağlık alanında faaliyet gösteren STK'ların yapılan faaliyetlerinin bilinirliğinin artmasına katkı sağlamaktadır.

Öngörülemeyen büyüklükte gerçekleşen ve öngörülemeyen bir alanı etkileyen deprem felaketinde ve sonrasındaki afet sürecinde daha çok acil yardım ve kurtarma ekibine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle acil yardım ve kurtarma ekiplerinin artırılması ve afete ilişkin eğitimlerin verilmesi gerekmektedir. Özellikle afet süreçlerinde aktif rol oynayan kamu kurumları ve sağlık alanındaki STK'ların bu konuda daha da duyarlı olmaları gerekmektedir. Acil durumlarda koordinasyonun sağlanmasının güçlüğü göz önünde bulundurulursa afet öncesinde Türkiye'nin her bölgesinde temel tıbbi müdahale, sağlık taramaları, ilaç ve tıbbi malzeme stoğu, temini, aşı hizmeti gibi konularda daha planlı ve koordineli çalışmalar gerçekleştirilmelidir.

Deprem gibi doğa olaylarının genellikle afete dönüşmesinin en temel sebepleri arasında yapıların sağlamlığı, denetimi gibi konularda mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin göz ardı edilmesi gelmektedir. Etüt aşamasından planlama ve uygulama aşamasına kadar mühendislik ve mimarlık projelerinin şehirciliğin teknik, bilimsel ve hukuki ilkeler doğrultusunda kamu tarafından denetiminin yapılması doğa olaylarının büyük afetlere dönüşmesini engelleyecektir. Mühendislik alanı STK'larında ele alınan TMMOB, afet sonrası hasar tespit çalışmaları kapsamında faaliyet göstermektedir ancak doğa kaynaklı afetler öncesinde sağlam ve denetimli yapılar ile önlem alınmasında da katkı sağlamalıdır. TMMOB aynı zamanda deprem sonrasında hasar tespit çalışmalarının son derece hassas ve doğru yapılması için kendi meslek elemanları arasında eğitimler vermeli ve farkındalık oluşturmalıdır.

Eğitim alanında hizmet veren STK'ların büyük bir çoğunluğunun deprem döneminde depremzedelerin temel ihtiyaçlarının karşılanması noktasında ciddi çalışmalarının olduğu görülmüştür. Eğitim alanında ele alınan kütüphanecilik alanı derneklerinin gerek deprem bölgesindeki meslektaşlarına sağladığı destekler, gerek deprem psikolojisinden birazcık da olsa uzak durmaları için çadır kentteki çocuklara götürülen kitap ve boyama seti ile destek vermiştir. Ayrıca ANKOS deprem bölgesindeki 18 üniversite kütüphanesine bazı veri tabanlarının ücretsiz

erişime açılmasını sağlamıştır. Kütüphanecilik STK'ları; depremde zarar gören kütüphanelerin onarımı, enkaz altında kalan kitapların yerine yeni kitaplar, kaynak sağlanması konusunda geniş çaplı yardım kampanyası düzenleyebilir. Depremden etkilenen şehirler haricindeki her ilde belirlenen bir üniversite veya halk kütüphanesi bu görevi üstlenerek koordineli bir şekilde bu kampanya yürütülebilir. Bunun yanı sıra afetzedeler için halk kütüphanelerinin gezici kütüphanelerine personel ve kaynak açısından destek sağlayabilir. Deprem sonrası travma yaşayan, normal yaşama dönmekte zorluk çeken çocuk ve gençler için hikaye saati, çocuk ve gençlere yönelik kitap dağıtımı, yaratıcı yazma etkinlikleri gibi özel etkinlik programlarını arttırabilir. Kütüphanecilik STK'larından olan ANKOS derneğinin 2012 yılından buyana devam eden “ANKOS Personel Değişim Programı”nın amacı kütüphanecilerin bilgi ve tecrübe paylaşımlarını arttırmaktır. Program farklı kütüphane uygulamaları ve hizmetlerinin değerlendirilmesi için her yıl farklı bir kurum/kütüphane ev sahipliğinde yapılmaktadır (ANKOS, 2023). Afet süreçlerinde de aynı program kapsamında, deprem bölgesindeki kütüphanelerde meydana gelen tahribatın onarılması, kütüphane hizmetlerinin yeniden normale döndürülmesi için, bu kez bilgi ve tecrübe paylaşım için değil, yardımlaşma ve afetten olumsuz etkilenen kütüphane personeline destek olmak için gönüllü kütüphaneciler deprem bölgesi kurumların ev sahipliğinde bir program gerçekleştirebilir. Eğitim alanında faaliyet gösteren pek çok STK olmakla birlikte birçoğu afetzede öğrencilere burs sağlama, konteyner kent öğrenim birimleri oluşturma, yeni okul açma, eğitim materyali ve personel desteği sağlama, bağış kampanyası için canlı yayında programlar düzenleme gibi değerli destekler sağladığı görülmektedir.

Bütün mesleki STK'lar kendi faaliyet alanları çerçevesinde deprem ve afet önleme konusunda halkı eğitmek ve farkındalık oluşturmak için çalışmalıdır. “Asrın felaketi” olarak anılan deprem sonrasındaki afet sürecinde gözlenen tüm eksiklikler, aksaklıklar değerlendirilerek diğer olası doğal afetlere hazırlıklı olunmalıdır.

Genel olarak bakıldığında STK'ların afet sürecinde duyarlı olduğu, hemen her meslek grubundan STK'nın birlikten güç doğar ilkesi ile afetzedelere desteğini esirgemediği bu afet sürecinde de görülmüştür.

Yazar Katkı Oranı (Authorship Contributions): Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Kaynakça

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD). (2023). *Afet nedir? Açıklamalı afet yönetimi terimleri sözlüğü*. <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD). (2025). *Türkiye deprem tehlike haritası* [İnteraktif web uygulaması]. <https://tdth.afad.gov.tr/TDTH/main.xhtml>.
- Afet ve Acil Durumlara İlişkin Hizmet Standartları ve Akreditasyon Esaslarının Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik (2020, Temmuz 29). *Resmi Gazete*. (Sayı: 31200). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/07/20200729-1.htm>.
- Anadolu Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu. (2025). *ANKOS Faaliyet Raporu, Haziran 2021- Haziran 2023*. <https://kutuphane.iste.edu.tr/duyuru/2023/03/31/275>.
- Banger, G. (2011). *Sivil toplum örgütleri için yönetim rehberi*. <https://www.stgm.org.tr/yayinlar/sivil-toplum-orgutleri-icin-yonetisim-rehberi>.
- Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED). (2023). *Entry criteria for EM-DAT: Minimal thresholds for disaster classification*. *EM-DAT Documentation*.
- Çoban, H. (2019). Afet sonrası iyileştirme planı hazırlanması. *Resilience*, 3(2), 239–246.
- Çuhadar, S. (2008). Türk hukuk kütüphanecileri platformu'nun oluşum süreci. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 541–553.

- Çuhadar, S. (2020). Sivil toplum kuruluşlarına genel bakış ve ANKOS. *İbn Haldun Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 137–151.
- Duruel, M. (2023). Sivil toplum kuruluşlarının afet yönetimindeki rolü: 6 Şubat depremi Hatay örneği. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 1–18.
- Eğitim Reformu Girişimi*. (2025). Ana sayfa. <https://www.egitimreformugirisimi.org/>.
- Epik, Ö. Ü. M. T. (2024). *Depremler, sosyal politika ve sivil toplum kuruluşlarının etkinliği: 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinde Kızılay'ın faaliyetlerine yönelik doküman analizi*. Imascon 2024 Autumn, 259.
- Erkal, T., & Değerliyurt, M. (2009). Türkiye’de afet yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 147–164.
- Erkan, A. (2010). *Afet yönetiminde risk azaltma ve Türkiye’de yaşanan sorunlar* [Uzmanlık tezi]. Ankara: Mülga DPT Yayınları.
- Fırat Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı. (2023). *Deprem bölgesine destek kapsamında erişime açılan veri tabanları*. <https://kutuphanedb.firat.edu.tr/announcements-detail/29482?language-picker-select=en>.
- Geray, C. (1978). Marmara’daki son depremden ders alabilecek miyiz?. *Kent Kooperatifçiliği*, 109(111), 6–7.
- Gökçe, O., Özden, Ş., & Demir, A. (2008). *Türkiye’de afetlerin mekânsal ve istatistiksel dağılımı: Afet bilgileri envanteri*. https://www.afad.gov.tr/kurumlar/AFAD.gov.tr/3491/xfiles/abep_kitap_matbaa_final_04_122008_small.pdf.
- Göz, M. M. (2022). Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının karşılaştığı engeller. *Turkish Business Journal*, 3(5), 44–56.
- Gül, M. (2021). Afet yönetiminde sivil toplum kuruluşlarının önemi. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 7(44), 1613–1619.
- Halk Sağlığı Uzmanları Derneği. (2025). *Deprem dönemi çalışmaları*. <https://www.hasuder.org.tr/listele/deprem-hasuder-cat>
- International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2023). In case of disaster... Having a disaster plan. <https://www.ifla.org/in-case-of-disaster-having-a-disaster-plan/>.
- İskenderun Teknik Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı. (2023). *Deprem bölgesine destek kapsamında erişime açılan veri tabanları*. <https://kutuphane.iste.edu.tr/duyuru/2023/03/31/275>.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (27. baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Mertol, H. C., Tunç, G., Akış, T., Kantekin, Y., & Aydın, İ. C. (2023). Investigation of RC buildings after 6 February 2023, Kahramanmaraş, Türkiye earthquakes. *Buildings*, 13(7), 1789. <https://doi.org/10.3390/buildings13071789>.
- Öztürk, G., & Aka, A. (2023). Afet yönetimi politikalarında sivil toplum kuruluşlarının rolleri ve işlevleri: Marmara Bölgesi örneğinde. *Acil Yardım ve Afet Bilimi Dergisi*, 3(2), 31–37.
- Özüçelik, D. N. (2019). Türkiye’de 1999 Marmara Depreminden 2011 Van Depremine aldığımız dersler. *Türkiye Klinikleri Emergency Medicine–Special Topics*, 5(1), 17–28.

- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). *2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu*. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/2023-Kahramanmaras-ve-Hatay-Depremleri-Raporu.pdf>.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. (2023). *Derneklerin faaliyet alanlarına göre dağılımı*. <https://www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-faaliyet-alanlarina-gore-dagilimi>.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. (2025). *Faal ve fesih dernek sayıları*. <https://www.siviltoplum.gov.tr/faal-ve-fesih-dernek-sayilari>.
- Tanyaş, M., Günalay, Y., Aksoy, L., & Küçük, B. (2013). *İstanbul ili afet lojistik planı kılavuzu*. İstanbul: LOGİDER Yayınları. <https://www.istka.org.tr/media/24626/%C4%B0stanbul-%C4%B0li-afet-lojistik-plan%C4%B1-k%C4%B1lavuzu.pdf>.
- Taşçı, F. (2023). *Afet sonrası sivil toplum yardımlarının koordinasyonu*. SETA Yayınları. <https://setav.org/assets/uploads/2023/03/A382.pdf>.
- Türk Eğitim Vakfı (TEV). (2023a). *Afet gündemi kamuoyu duyurusu*. <https://www.tev.org.tr/duyuru/tr/21/Afet-Gundemi-Kamuoyu-Duyurusu>.
- Türk Eğitim Vakfı (TEV). (2023b). *ING Türkiye - TEV anaokulumuz Kahramanmaraş'ta açıldı!* <https://www.tev.org.tr/haberler-ve-yenilikler/tr/57/ING-Turkiye---TEV-Anaokulumuz-Kahramanmarasta-Acildi>.
- Türk Eğitim Vakfı (TEV). (2023c). *İki yeni okulumuzu Hatay'a kazandırmanın gururunu yaşıyoruz!* <https://www.tev.org.tr/haberler-ve-yenilikler/tr/53/İki-yeni-okulumuzu-Hataya-kazandırmanın-gururunu-yaşıyoruz>.
- Türk Eğitim Vakfı (TEV). (2025). *NOW Bir destek bir gelecek bağış yayınında afetten etkilenen öğrenciler için seferber olduk*. <https://www.tev.org.tr/haberler-ve-yenilikler/tr/43/NOW-Bir-Destek-Bir-Gelecek-Bagis-Yayininda-Afetten-Etkilenen-Ogrenciler-Icin-Seferber-Olduk>.
- Türk Hemşireler Derneği. (2025). *Adıyaman'da kurulan çadırkent hakkında*. <https://www.thder.org.tr/adiyamanda-kurulan-cadirkent-hakkida>.
- Türk Kütüphaneciler Derneği. (2025). *Deprem için nakdi bağış kampanyası*. <https://kutuphaneci.org.tr/deprem-icin-nakdi-bagis-kampanyasi/>.
- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği. (2025). *6 Şubat 2023 depremi değerlendirmesi*. <https://www.tmmob.org.tr/icerik/6-subat-2023-depremi-degerlendirmesi-kamuoyu-ile-paylasildi>.
- Türk Psikologlar Derneği. (2025). *2021-2024 faaliyet raporu*. <https://psikolog.org.tr/belgeler/2024-faaliyet-raporu-5y5p8.pdf>.
- Türk Tabipleri Birliği. (2025). *Şubat 2023 depremleri*. <https://www.ttb.org.tr/deprem/>.
- Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP). (2014). https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Planlar/TAMP.pdf.
- Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı. (2025). *Deprem sonrası destek çalışmalarımız*. <https://tegv.org/deprem-sonrasi-calismalarimiz>.
- Türkiye Psikiyatristler Derneği. (2025). *Afetler ve Türkiye Psikiyatri Derneği*. <https://psikiyatri.org.tr/menu/255/afetler-ve-turkiye-psikiyatri-dernegi>.
- Uçar, E. (2024). *İnsan hakları bağlamında depremzedelerin hizmetlere erişiminde STK'ların rolü*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

- United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). (2017). *The Sendai framework terminology on disaster risk reduction: "Disaster risk management"*. <https://www.undrr.org/terminology/disaster-risk-management>.
- Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği. (2025). *Şimdi BİRLİK olma zamanı*. <https://unak.org.tr/genel/simdi-birlik-olma-zamani/>
- Yeryüzü Doktorları. (2023). *Biz kimiz*. <https://www.yyd.org.tr/tr/hakkimizda/biz-kimiz>
- Yeryüzü Doktorları. (2025). *Kahramanmaraş depremi acil durum faaliyetleri*. https://www.yyd.org.tr/documents/deprem-yillik-faaliyet-raporu_baski-cikis.pdf